

Babiš nasekal dluhy a úroky rostou. Před novou vládou jsou drastické škrty nebo zvyšování daní

- CZ24 News | 17. října 2021

ČESKO: Rozhazovačné vládnutí Andreje Babiše (ANO) bude trápit budoucí vlády nehledě na další krize po mnoho příštích let. Splácení vládního dluhu se ještě více prodraží, úrok už překonal úroveň 2,3 procenta, a je tak nejvyšší od doby, co se stal Babiš před sedmi lety šéfem financí. Současný kabinet tak odchází ve správnou chvíli, následky ponese vláda Petra Fialy (ODS), která bude muset přistoupit k bolestivým opatřením. Ekonomové se shodují, že se jen těžko vyhne nepopulárnímu zvyšování daní, ačkoliv tento krok vítězná koalice Spolu nadále odmítá. Na řadu může v pesimistickém scénáři přijít i osekávání důchodů a dalších dávek. Téměř jistě se pak budou redukovat slevy na jízdném pro seniory a studenty. Situaci navíc komplikuje rapidní růst inflace a nekončící zdražování cen energií.

Za nárůstem úroku stojí hospodaření prováděné hlavně ministryní financí Alenou Schillerovou (za ANO). Letošní schodek rozpočtu počítá se zhruba 500 miliardami korun. Na příští rok je plánován ve výši necelých 390 miliard.

Centrální banka na konci září výrazně navýšila úrokovou sazbu, která vzrostla o 0,75 procentního bodu na 1,5 procenta. Schillerová proti tomu tehdy lobovala u bankovní rady, která ji nevyslyšela a její chování zkritizovala. Schillerová argumentovala tím, že vyšší výdaje na úroky občanům prodraží úvěry. Hlavní důvod však je, že s vyšší úrokovou sazbou se prodraží právě i obsluha státního dluhu, a stát tak bude muset svým věřitelům zaplatit víc.

Proti kroku ČNB byl i Babiš, který shodně s Schillerovou v tu dobu předpokládal, že zvítězí ve volbách a opět bude sestavovat vládu. Tu však bude téměř jistě sestavovat šéf vítězné koalice Spolu Petr Fiala (ODS). Vysoké úroky na vládním dluhu tak bude muset řešit už jeho kabinet a lze očekávat, že bude muset volit razantní řešení.

Koalice Spolu před volbami tvrdila, že je připravená uspořít okamžitě 100 miliard korun ve výdajích státu bez toho, aby se to jakkoliv dotklo občanů. Škrtnání by se mělo dotknout například velkých firem, které přijdou o dotace. Prioritou by mělo být i silné zredukování počtu úřednických míst. Zvyšování daní pak koalice v rámci spíše pravicové politiky ostře odmítala. To však ke krocení dluhu a snižování schodku stačit dost pravděpodobně nebude.

„Koalice Spolu slibuje snížit schodek státního rozpočtu na 1,5 procenta HDP do roku 2025. Čím více ale bude muset platit na úrocích, tím více bude muset osekávat výdaje na starobní důchody, sociální dávky, zdravotnictví, školství, infrastrukturu a podobně, aby slibovaného schodku dosáhla. Tím více také bude muset zvyšovat daně, případně tím více státních zaměstnanců bude muset propustit. Vzniklý růst míry nezaměstnanosti by ale měl alespoň zmírnit inflační tlaky,“ vyjádřil se pro Echo24 hlavní ekonom Trinity Bank Lukáš Kovanda.

Aby se vláda přiblížila slibovanému schodku 1,5 procenta HDP, musela by umazat z veřejných rozpočtů „manko“ asi 220 miliard ročně. „Například naplnění klíčového cíle jejího volebního programu, „antibyrokratické revoluce“, propuštění třinácti procent úředníků, ale vynese jen ani ne 4,5 miliardy ročně. To je o dva řády jinde. Pokud Spolu počítá mezi úředníky všechny státní zaměstnance, úspora by mohla být až desetinásobně vyšší, tedy už „jen“ o řád jinde. Jenže pak už

jsou propouštěním ohroženi třeba policisté, hasiči, zdravotníci či učitelé, kteří všichni představují státní zaměstnance. Hrozí tedy citelný růst míry nezaměstnanosti," říká Kovanda.

Jen velmi těžko pak rodící se Fialova vláda obejde zasahování daní. „ Prakticky žádná ze stran, jež se voleb účastnily, totiž nepřišla alespoň se vzdáleně uspokojivým návrhem, kde jinde chce peníze brát. Otázkou není, zda se budou daně zvyšovat, ale jaké. Takřka jistě se tedy dočkáme stavu, kdy je zvýší pravicová vláda. Alternativu představují autenticky pravicová opatření, tedy razantní osekání veřejných výdajů, případně i alespoň částečná privatizace podniků typu České pošty nebo Českých drah, ale ta si budou žádat mnoho politické odvahy a vysokou míru jednoty koaliční vlády pěti, respektive čtyř stran," domnívá se Kovanda.

Že není zcela jasné, jak chtějí jednotlivé strany a koalice reálně rozpočet vyrovnat, se domnívá i hlavní ekonom instituce Roger Dominik Stroukal. „Nejblíže je tomu program Pirátů a STAN, který se opírá o vyšší kapitálové daně, zdanění technologických firem, těžby nerostných surovin a část peněz by rádi získali ze zdanění komerčních nemovitostí. Vzhledem k možné vládnoucí koalici přes ODS patrně tyto návrhy nebude možné prosadit, snad s výjimkou zdanění technologických firem, u toho se ale bavíme o jednotkách miliard a hledáme stovky miliard. Vládě tak nezbude nic jiného než škrtat, ale tam také není příliš kde, pokud nechtějí sáhnout na důchody, což žádný soudný politik neudělá. Spíše se tak zruší rozpočtové drobnosti, jako jsou slevy na jízdném. A omezí se investice, přestože všechny strany tvrdí, jak jsou investice jejich prioritou," vyjádřil se.

Optimističtější pak situaci vidí hlavní ekonom BH Securities Štěpán Křeček, podle kterého zatím není ještě čas nechat se vývojem na dluhopisovém trhu výrazněji vzrušovat.

„Úspory bychom však provádět měli, abychom zvýšili důvěryhodnost České republiky u investorů. Klíčový však nebude rozpočet na rok 2022, ale dlouhodobý plán konsolidace našich veřejných rozpočtů. V první řadě bude zapotřebí omezit dotace podnikatelským subjektům. Reforma důchodů a sociálního systému se musí precizně připravit a není třeba ji provádět hned v prvním roce vládnutí. V daňové oblasti je vhodné udržovat stabilitu a současné nastavení základních daní není třeba měnit po celé volební období. Daně by se určitě neměly zvyšovat a prostor pro jejich snížení je již jen velmi malý," sdělil Křeček.

Na místě je každopádně obava, že kdyby nová vláda postupovala příliš radikálně, může se proti ní rychle vzednout vlna nespokojených voličů poražených stran. Především pak seniorů, kteří by měli obavu z pomalého nárůstu důchodů. Velkou komplikací nyní i do budoucna je také masivní růst cen energií, se kterým se musí domácnosti vypořádat. Zde má však česká vláda jen velmi omezený manévrovací prostor.